

การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
THE COMPARATIVE IN STATUS AND BODY OF KNOWLEDGE OF PUBLIC
ADMINISTRATION IN MAHACHULALONGKORNRAJADYALAYA UNIVERSITY
AND THE NATIONAL INSTITUTE OF DEVELOPMENT ADMINISTRATION

จิตวิทย์ หนัมนี่* อนุวัต กระสังข์**

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1. เพื่อศึกษาสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์ 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และ 3. เพื่อ
วิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการจัดการศึกษาหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษา
โดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสารเป็นหลักในการประกอบการวิเคราะห์
ข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้น
นำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานะและองค์ความรู้ของทั้งสองสถาบันมีการจัดการเรียนการสอนใกล้เคียงกัน
เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการเช่นเดียวกัน
ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนรวมถึงสถานะองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาของทั้งสอง
หลักสูตรจึงมีความคล้ายกัน ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนาหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การ
บริหารจัดการหลักสูตร ผลงานวิชาการของคณาจารย์ และ ผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต แต่สิ่งที่มี
ความแตกต่างกันอย่างมากในห้าประเด็นคือ ผลงานวิชาการของคณาจารย์ จะเห็นว่าสถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(นิด้า) จะมีจำนวนผลงานที่มากเมื่อเทียบกับของ มจร ซึ่งที่เป็นเช่นนั้น
เพราะสถานภาพการบริหารจัดการอาจารย์มีความแตกต่างกัน แต่เพื่อพิจารณาคุณภาพวิทยานิพนธ์
ของนิสิตแล้วกลับพบว่าจำนวนผลงานของ มจร มีจำนวนมากกว่าของนิด้า ซึ่งประเด็นนี้ทำให้เห็นว่า
กระบวนการติดตามและประเมินผลของ มจร และ นิด้า มีความแตกต่างกันพอสมควร

* ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. เปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรทั้งสองหลักสูตรมีกระบวนการไม่แตกต่างกันซึ่งจะมีการพัฒนาหลักสูตรในทุก 5 ปี 2) โครงสร้างหลักสูตรทั้งสองสถาบันมีโครงสร้างหลักสูตรไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ จัดโครงสร้างหลักสูตรเป็น 2 แผนเหมือนกันคือ แผน ก. และแผน ข. และมีจำนวน 39 หน่วยกิตตลอดหลักสูตร 3) การบริหารจัดการ มจร มีการบริหารจัดการหลักสูตรภายใต้การกำกับดูแลของภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ส่วนของ นิदानันมีการบริหารจัดการโดยตั้งเป็นคณะรัฐประศาสนศาสตร์ต่างหาก 4) ผลงานวิชาการของคณาจารย์ มจร มีผลงานวิชาการรวม 21 เรื่องในรอบ 5 ปี ส่วนนิदानันมีจำนวน 112 เรื่องในรอบ 5 ปี และ 5) ผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต มจร มีผลงานจำนวน 220 เรื่องในรอบ 5 ปี ส่วนนิदानันมีจำนวน 81 เรื่องในรอบ 5 ปี และ

3. วิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการจัดการศึกษาหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า 3.1 หลักสูตรวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ควรที่จะมีการเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแนวใหม่มากขึ้น เช่น วิชาการจัดการความรู้ วิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ และการบริหารระบบสารสนเทศ 3.2 ทางหลักสูตรฯ ควรจะมีการทำวิจัยเพื่อสำรวจภาวะการณ์มีงานทำของบัณฑิต อันจะทำให้ทราบถึงตลาดที่รองรับบัณฑิตของหลักสูตรฯ เพื่อที่หลักสูตรฯ จะได้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับองค์การที่รับบัณฑิตของหลักสูตรฯ เข้าไปทำงานมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากร่างของหลักสูตรฉบับนี้ค่อนข้างจะมุ่งเน้นไปทางด้านการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ไม่ได้เน้นการจัดการภาคเอกชนมากนัก 3.3 การเรียนการสอน ไม่ควรเน้นการบรรยายมากเกินไป ควรเน้นการมอบหมายงานให้นักศึกษาได้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การอภิปรายร่วมกัน และนำเสนอรายงาน และข้อสอบก็ควรจะเน้นให้นักศึกษาถ่ายทอดความคิด โดยการเขียนตอบอัตนัยมากกว่าการตอบข้อสอบแบบปรนัย

คำสำคัญ: การศึกษาเปรียบเทียบสถานะ, และองค์ความรู้,

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study status and body of knowledge of Public administration in Mahachulalongkornrajadyalaya University and The national Institution of Development Administration 2) to comparative status and body of knowledge of Public administration in Mahachulalongkornrajadyalaya University and The national Institution of Development Administration and 3. to analyze trend and direction for education management for Public administration in Mahachulalongkornrajadyalaya University and The national Institution of Development Administration. The research used the qualitative research method by data and inductive analysis with content technique.

The research findings were as follows:

1. In both status and body of knowledge of there, set the learning in the same because under control by Ministry of education. Then the learning process and body of knowledge must be consisted of course syllabus development process , course syllabus structure , course syllabus management, academic accomplishment of instructors. But the different of both were academic accomplishment of instructors that the national Institution of Development Administration had many academic accomplishment of instructors more than Mahachulalongkornrajadyalaya University because of instructors management were set different. While Mahachulalongkornrajadyalaya University had followed up the student for drive their thesis and accomplished their jobs.

2. To comparative status and body of knowledge of Public administration in Mahachulalongkornrajadyalaya University and The national Institution of Development Administration as following 1. course syllabus development process found that same in the both will be developed every 5 years 2) course syllabus structure in the both as same which had 2 items , plan A and Plan B and had 39 credit for all. 3) course syllabus management found that Mahachulalongkornrajadyalaya University managed under Political science department at Social science faculty but the national Institution of Development Administration stand alone in the Public administration 4) academic accomplishment of instructors , Mahachulalongkornrajadyalaya University had 21 items within 5 years , while The national Institution of Development Administration had 112 items within 5 years and 5) Student's thesis : Mahachulalongkornrajadyalaya University had 220 items within 5 years , but The national Institution of Development Administration had 81 items within 5 years

3. To analyze trend and direction for education management for Public administration in Mahachulalongkornrajadyalaya University and The national Institution of Development Administration found that 3.1 Public administration course should be fulfilled new subjects which had new management such as knowledge management , New Public management and information system management. 3.2 Public administration course should be set by the work for student situation that will be considered for course development or set as company needs. 3.3 Public administration course should be set the course like

learning by doing , self learning , brainstorming and discussion more than lecture only and the test will be set as individual conception more than multiple choices.

Keywords: The Comparative In Status, Body of Knowledge

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2430 โดยให้ย้ายการสอนพระปริยัติธรรมจากศาลาบอกพระปริยัติธรรมหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ไปตั้งที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และโปรดให้เรียกว่า “**มหาธาตุวิทยาลัย**” เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2432

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้คิดแบบสร้างถาวรวัตถุเรียกว่า “**สังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัย**” ขึ้นในวัดมหาธาตุ เพื่อใช้เป็นสถานที่บำเพ็ญพระราชกุศล พระศพสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร และทรงประสงค์จะอุทิศถวายถาวรวัตถุนี้เป็นสังฆิกเสนาสน์ สำหรับมหาธาตุวิทยาลัย โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาเก๋พระฤกษ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2439 และทรงพระราชทานนามมหาธาตุวิทยาลัยใหม่ว่า “**มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**” โดยทรงมีพระราชประสงค์ให้ใช้เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาตระหนักถึงความรับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและคุณธรรมทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) นอกจากนั้นยังมีการกิจหลักในด้านการวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ในฐานะสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยตระหนักถึงความสำคัญของแผนพัฒนาและภารกิจหลักดังกล่าว จึงได้พยายามจัดการเรียนการสอนให้สามารถตอบสนองทิศทางการพัฒนาตามนโยบายของรัฐและคณะสงฆ์ในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยมุ่งกระจายโอกาสและการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา พัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและความเป็นสากล

การบริหารงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงการบริหารกิจการทางพระพุทธศาสนา มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับยุคสมัย การศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ถือเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งสามารถตอบสนองต่อการบริหารงานเหล่านั้นให้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี บัณฑิตวิทยาลัยและภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนจึงได้

จัดให้มีการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตขึ้น เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจวิชาการทางพระพุทธศาสนาและสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์เข้ากับวิชารัฐประศาสนศาสตร์ได้อย่างเหมาะสมทั้งยังสามารถนำความรู้นี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้บัณฑิตมีคุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา (ดิน รัชญพฤทธ์, ๒๕๓๘: ๓๔)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เปิดสอนระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2549 โดยจัดให้มีการเรียนการสอน ณ วัดศรีสุदारาม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นแห่งแรก ต่อมาในปีพุทธศักราช 2552 ได้เปิดหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ขึ้นที่วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์เป็นแห่งที่ 2 และในปีพุทธศักราช 2553 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกับภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และโครงการขยายห้องเรียนคณะพุทธศาสตร์ ณ วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้จัดเปิดสอนหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ขึ้นเป็นแห่งที่สาม จากการเปิดสอนหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตทั้งสามแห่งในเวลาใกล้เคียงกันย่อมแสดงให้เห็นว่าวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เป็นสาขาวิชาที่สามารถตอบสนองความต้องการบุคลากรทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้เป็นอย่างดี จึงทำให้มีการเปิดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตขึ้น ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนอย่างมากมายซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งจัดโดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยในแต่ละปีการศึกษามีผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาต่อหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์จำนวนมาก โดยมีอัตราเพิ่มมากขึ้นทุกปีการศึกษา ในขณะที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หรือเป็นที่รู้จักในชื่อ “นิด้า” (NIDA) ก็ได้จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และถือว่าสถาบันแห่งนี้เป็นบิดาแห่งสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์อีกด้วย กล่าวคือ สถาบันฯ ได้จัดการศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์นี้เป็นแห่งแรกของประเทศ สถาบันแห่งนี้เป็นสถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2509 ด้วยความช่วยเหลือเบื้องต้นจาก คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรมวิเทศสหการ มูลนิธิฟอร์ด และ Midwest University Consortium for International Affairs (MUCIA) โดยโอนคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ งานฝึกอบรมส่วนหนึ่งของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ งานฝึกอบรม และงานสอนส่วนหนึ่งของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาเป็นกิจกรรมหนึ่งของสถาบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นพิเศษ เมื่อราว พ.ศ. 2503 ได้ทรงปรารภกับ นายเดวิด รอกกีเฟลเลอร์ ถึงเรื่องที่จะปรับปรุงการสถิติของ

ชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ และในที่สุดได้มีการจัดทำโครงการเสนอรัฐบาล โดยให้ตั้ง Graduate Institute of Development Administration (GIDA) ขึ้น

ต่อมา รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาจัดตั้งสถาบันสอนวิชาการบริหารเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ โดยได้นำโครงการ GIDA ของด็อกเตอร์ สเตซี เมย์ มาศึกษา และได้เสนอมติของที่ประชุมคณะกรรมการต่อคณะรัฐมนตรีว่าควรจัดตั้ง สถาบันพัฒนาการบริหาร (Institute of Development Administration) โดยดำเนินการสอนในชั้นปริญญาโทและเอก การศึกษาฝึกอบรม และการวิจัย ต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากสถาบันการศึกษาทั้งสองแห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่เปิดการศึกษาลักษณะในระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งในแต่ละสถาบันมีผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก และในขณะเดียวกันก็มีผู้สำเร็จการศึกษาในอัตราส่วนที่มากเช่นกัน แต่สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการทราบเกี่ยวกับการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวทั้งสองสถาบันนี้ คือ องค์ความรู้ของผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์นี้ มีองค์ความรู้เป็นอย่างไร แตกต่างกันอย่างไร จากประเด็นดังกล่าว จึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์” ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวได้ทั้งสองสถาบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2.3 เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการจัดการศึกษาหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์” มีการกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์” โดยทำการศึกษาจากเอกสาร คู่มือหลักสูตรและงานวิจัยที่เกี่ยวกับงานวิจัยของทั้งสองสถาบันใน 5 ด้าน

ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านโครงสร้างของหลักสูตร 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 4) ด้านผลงานวิชาการของคณาจารย์ และ 5) ด้านผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

1) **ตัวแปรต้น ได้แก่** สถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2) **ตัวแปรตาม (Dependent Variable)** ประกอบด้วย การจัดการหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทั้งสองสถาบันในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร ผลงานวิชาการของคณาจารย์ ผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต ซึ่งจะกำหนดระยะเวลาของข้อมูลที่ศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.2551-2555 รวมระยะเวลา 5 ปีของข้อมูลทั้งสองสถาบัน

3.3 ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เอกสาร ตำรา คู่มือการบริหารหลักสูตรของหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์” นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์” เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research) ซึ่งศึกษาจากเอกสารเป็นหลักในการประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

4.2 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เอกสาร ตำรา คู่มือการบริหารหลักสูตรของหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารของหลักสูตรของทั้งสองสถาบันแล้วคัดเลือกเอาเฉพาะข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยและจัดทำเป็นส่วน ๆ โดยลงเลขรหัสในแต่ละหัวข้อ
- 2) จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลที่หัวข้อเดียวกันเพื่อทำให้เกิดข้อมูลเป็นไปในทางเดียวกันแล้วจัดข้อมูลที่สังเคราะห์รวมกันแล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญของการวิเคราะห์
- 3) นำข้อมูลที่สังเคราะห์แล้วนำมาวิเคราะห์ให้เป็นข้อมูลและสำนวนทางวิชาการ
- 4) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วนำเสนองานวิจัยโดยวิธีการเขียนเชิงพรรณนา

4.5 การวิเคราะห์ผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Documentary Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารนำมาวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา
- 2) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

5. ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์” นี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

ก. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่น่าประหลาดใจอย่างเด่นชัดก็คือประเทศมีความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ GDP ที่เติบโตตามลำดับ แต่ในขณะเดียวกัน กลับพบว่ามีปัญหาต่างๆ ในสังคมที่ก่อตัวขึ้นและมีผลกระทบต่อชุมชน สังคม ประเทศชาติมีมากมาย เช่น ปัญหาความรุนแรงในประเทศ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาการบริหารจัดการที่เกิดจากการใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม ปัญหาการขาดธรรมาภิบาลในองค์กร และนำมาสู่การที่องค์กรกำกับดูแลด้านคุณภาพจำเป็นต้องเสนอแนวคิดที่ใช้สำหรับกำกับให้องค์กรต่างๆ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเกณฑ์ จึงจะรับรองหน่วยงาน เช่นการให้

การรับรองคุณภาพ หรือการประกันคุณภาพ เป็น ปัญหาต่างๆดังกล่าวข้างต้นล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้มีความต้องการนักบริหารที่มีศักยภาพสูงในการประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎี การศึกษาวิจัย และองค์ความรู้ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง และการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารที่มีคุณภาพ มีองค์ความรู้และประสบการณ์ในลักษณะที่เป็นผู้รู้จริงและปฏิบัติได้ กระตุ้นให้เกิดการใช้ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ ประกอบกับปัจจุบันทางภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความพร้อมทั้งทางด้านคณาจารย์ ครุภัณฑ์สำนักงาน ครุภัณฑ์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ที่สามารถรองรับการจัดการเรียนการสอนและการศึกษาวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทางภาควิชารัฐศาสตร์ จึงมีความประสงค์จะเปิดการสอนในหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้มีการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ในศาสตร์ทางด้านการบริหารที่ผสมผสานแนวคิดทางด้านพุทธศาสนาโดยมุ่งเน้นให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ด้านดังกล่าวในเชิงลึก และผสมผสานพุทธธรรมให้นำไปสู่การดำเนินการที่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนากำลังคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถของประเทศต่อไป

นอกจากนั้นด้วยนโยบายของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม พร้อมๆ ไปด้วยการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะในศาสตร์ที่เป็นพุทธศาสตร์เชิงประยุกต์ ด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากรที่เข้าถึงแก่นแท้ของศาสตร์ เพื่อทำหน้าที่ผลิตงานวิจัยเชิงบูรณาการที่ถอดองค์ความรู้ทางพุทธศาสนาผสมผสานกับศาสตร์ทางด้านการบริหาร นอกจากนั้นยังต้องประกอบด้วยความสามารถที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนอันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหา การรับความเสี่ยง การออกแบบและสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการตนเอง รวมไปถึงจริยธรรม ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ทางภาควิชารัฐศาสตร์ จึงเล็งเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการเปิดการสอนในหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ส่วนสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์มีคณะกรรมการประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ กำหนดให้มีการประเมินผลการจัดการและปรับปรุงหลักสูตรทุก 5 ปี โดยจัดให้มีการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในแต่ละปีการศึกษา รวมทั้งจัดให้มีการสัมมนา ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาารายวิชาของหลักสูตรระหว่างนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภาครัฐและเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษา

ข. โครงสร้างหลักสูตร

1.1 ระบบ

1.1.1 จัดการศึกษาระบบหน่วยกิตทวิภาค โดยแบ่งเวลาการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ แต่ละภาคการศึกษามีเวลาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์อาจจัดการศึกษาภาคฤดูร้อนได้อีก 1 ภาค มีเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 6 สัปดาห์ และจะกำหนดระเบียบว่าด้วยการศึกษาภาคฤดูร้อนที่ไม่ขัดกับข้อบังคับของมหาวิทยาลัยโดยความเห็นชอบของบัณฑิตวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ หรือคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

1.1.2 จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต โดยแบ่งการศึกษา เป็น 2 แผนดังนี้

1) แผน ก เป็นการศึกษาที่เน้นการวิจัย โดยมีการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

แบบ ก (1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ 39 หน่วยกิต และอาจจัดให้ศึกษารายวิชาเพิ่มเติม โดยไม่ต้องนับหน่วยกิต เพื่อคุณภาพการศึกษาของผู้ศึกษา

แบบ ก (2) ศึกษาวิชาไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีค่าเทียบได้ 12 หน่วยกิต จำแนกประเภทดังนี้ วิชาบังคับไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต, วิชาเอกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต, วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต

2) แผน ข ศึกษาวิชาไม่น้อยกว่า 33 หน่วยกิต และทำสารนิพนธ์ ซึ่งมีค่าเทียบได้ 6 หน่วยกิต จำแนกประเภทดังนี้วิชาบังคับไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต, วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต, วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิตและสารนิพนธ์ 6 หน่วยกิตรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต โดยผู้ศึกษาแผน ข จะต้องสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียน และหรือสอบปากเปล่า

1.2 การจัดการศึกษาภาคฤดูร้อน

อาจจัดการศึกษาภาคฤดูร้อนได้ 1 ภาคการศึกษา มีเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 6 สัปดาห์ โดยให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2541 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2549

1.3 การเทียบเคียงหน่วยกิตในระบบทวิภาค

1.3.1 รายวิชาที่กำหนดให้นิสิตฟังการบรรยายสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง และศึกษานอกเวลาอีกไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมงตลอดภาคการศึกษา ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

1.3.2 รายวิชาที่นิสิตใช้เวลาปฏิบัติการ อภิปราย หรือสัมมนาสัปดาห์ละ 2 ถึง 3 ชั่วโมง และเมื่อรวมเวลาศึกษานอกเวลาแล้ว นิสิตใช้เวลาไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ตลอดภาคการศึกษา ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

ค. การบริหารจัดการหลักสูตร

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารที่มีคุณภาพ มีองค์ความรู้และประสบการณ์ในลักษณะที่เป็นผู้รู้จริงและปฏิบัติได้ กระตุ้นให้เกิดการใช้ความรู้ทางรัฐประศาสน

ศาสตร์ในการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ ประกอบกับปัจจุบันทางภาควิชารัฐศาสตร คณะสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความพร้อมทั้งทางด้านคณาจารย์ ครุภัณฑ์สำนักงาน ครุภัณฑ์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ที่สามารถรองรับการจัดการเรียนการสอนและการศึกษาวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทางภาควิชารัฐศาสตร จึงมีความประสงค์จะเปิดการสอนในหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้มีการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ในศาสตร์ทางด้านการบริหารที่ผสมผสานแนวคิดทางด้านพุทธศาสนโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ด้านดังกล่าวในเชิงลึก และผสมผสานพุทธธรรมให้นำไปสู่การดำเนินการที่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนากำลังคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถของประเทศต่อไป

เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการของสถาบันพัฒนาบริหารศาสตรจะเห็นว่า ในคณะรัฐประศาสนศาสตร์นั้นมีจำนวนหลักสูตรที่เปิดสอนหลายหลักสูตรด้วยกัน ซึ่งในแต่ละหลักสูตรก็มีนักศึกษาจำนวนมากแต่มีอาจารย์ที่ให้คำปรึกษาจำนวนจำกัด อนึ่งการบริหารจัดการเรื่องของเวลาของสถาบันดังกล่าวนั้นมีการบริหารเวลาที่เป็นเวลาจำกัดหรือเวลาราชการจึงทำให้นักศึกษาเข้าหาที่ปรึกษาได้ยาก อันส่งผลต่อการดำเนินการในการทำวิทยานิพนธ์จึงทำให้มีผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีมีจำนวนไม่มากซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งของการบริหารจัดการ กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับผู้ที่ศึกษา การเอาใจใส่ การบริหารจัดการและการดูแลให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรเพื่อที่จะทำให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่คณะกำหนด

6. อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร” นี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร พบว่ามีคณะกรรมการประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ กำหนดให้มีการประเมินผลการจัดการและปรับปรุงหลักสูตรทุก 5 ปี โดยจัดให้มีการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในแต่ละปี การศึกษา รวมทั้งจัดให้มีการสัมมนาระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรระหว่างนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภาครัฐและเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมและความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษา สอดคล้องกับ **ไพโรจน์ จิรพรไพศาล** พบว่า ลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศ พบว่าบุคลากรในหน่วยงานได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการศึกษา

และการอบรมและหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ 2) ด้านมีแบบแผนทางความคิด พบว่าสามารถวิเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญทางความคิดก่อนนำไปปฏิบัติได้ 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่าคนในองค์กรมีความตั้งใจที่จะทำวิสัยทัศน์ให้เป็นจริง และมีแผนงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร 4) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม พบว่ามีการกำหนดให้การเรียนรู้แบบทีมงานเป็นนโยบายขององค์กร 5) ด้านมีการคิดเชิงระบบ พบว่ามีแนวทางปฏิบัติที่สามารถแก้ไขปัญหาขององค์กรโดยรวม (ไพโรจน์ จิรพรไพศาล, ๒๕๕๒: ๖๗-๖๙)

2) ด้านโครงสร้างของหลักสูตร

การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่าจัดการศึกษาระบบหน่วยกิตทวิภาค โดยแบ่งเวลาการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ แต่ละภาคการศึกษามีเวลาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์อาจจัดการศึกษาภาคฤดูร้อนได้อีก 1 ภาค มีเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 6 สัปดาห์ และจะกำหนดระเบียบว่าด้วยการศึกษาภาคฤดูร้อนที่ไม่ขัดกับข้อบังคับของมหาวิทยาลัยโดยความเห็นชอบของบัณฑิตวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ หรือ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร สอดคล้องกับพิชิต เทพวรรณ พบว่า หากองค์กรใดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอยู่แล้ว ก็จะได้เปรียบกว่าองค์กรอื่นๆ เนื่องจากบุคลากรแต่ละคนจะมีความรู้ความสามารถในเรื่องที่แตกต่างกันองค์กรที่มีการเรียนรู้ที่เป็นพลวัต มีความสามารถในการจัดการกับความรู้ควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ สามารถเรียกได้ว่าเป็น “เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)” โดยองค์การลักษณะดังกล่าวจะสามารถทำให้สมาชิกในองค์กรมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการแลกเปลี่ยนความรู้อันเกิดจากการลองผิดลองถูกมีการถ่ายทอดความรู้ไปยังสมาชิกอื่นในองค์กรเพื่อให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสมาชิกสามารถนำประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการได้อย่างสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในผลิตภัณฑ์ กระบวนการและการจัดการในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ธุรกิจได้ นอกจากนี้วัฒนธรรมองค์การต้องมีการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การเน้นการพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนบุคลากรในองค์กรจะต้องมีความกระตือรือร้นยอมรับและจัดให้มีการถ่ายทอดการเรียนรู้แบบเปิดเผย รวมถึงระบบการให้รางวัลที่สร้างแรงบันดาลใจ เช่น การประกาศยกย่อง หรือชมเชยเพื่อเป็นแรงจูงใจ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีภายในองค์กรมากเกินไป อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดความเสียหายได้ ซึ่งองค์การแห่งการเรียนรู้เป็นเรื่องที่มีหลายแนวทางในการปฏิบัติ ขณะเดียวกันไม่ได้หมายความว่าเมื่อนำรูปแบบที่ประสบความสำเร็จไปใช้แล้วองค์กรจะประสบความสำเร็จตามไปด้วย ทั้งนี้ยังมีปัจจัยแวดล้อมหลายประการที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหารที่จะต้องทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดระหว่างบุคคลจนมีการต่อยอดและสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (พิชิต เทพวรรณ, ๒๕๔๘: ๖๕)

3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่าด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะของผู้เรียน การจัดประชุมเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับ ร้อยตำรวจตรี(หญิง) สุพัตร จันทรเทียน พบว่า การรับรู้ศักยภาพการพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง คุณลักษณะส่วนบุคคลส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างในการรับรู้เรื่องศักยภาพในการพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (สุพัตรา จันทรเทียน, ๒๕๕๓: ๘๔-๘๙)

4) ด้านผลงานวิชาการของคณาจารย์

การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่าจากการศึกษาเกี่ยวกับผลงานวิชาการของคณาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 ถึงปีการศึกษา 2555 ซึ่งมีคณาจารย์ประจำหลักสูตรผลิตผลงานค่อนข้างมากพอสมควร สอดคล้องกับ วรนาถ แสงจันทร์ พบว่า ธนาคารไทยพาณิชย์ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ค่อนข้างมากในระยะแรกให้ความสำคัญกับพนักงานในระดับผู้บริหารให้เรียนรู้แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ก่อน จากนั้นจึงขยายแนวคิดไปสู่พนักงานทุกระดับ และให้ผู้เรียนแบบค่อยเป็นค่อยไป เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง จัดแหล่งวิทยากรให้ และนำเทคโนโลยีของ Internet มาเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มากขึ้น (วรนาถ แสงจันทร์, ๒๕๕๘: ๗๗-๗๘)

5) ด้านผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต

การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า ผลงานวิทยานิพนธ์ของผู้สำเร็จการศึกษาทั้งสองสถาบันที่มีความแตกต่างกันพอสมควร กล่าวคือ เมื่อดูจากสถิติแล้วจะเห็นว่าจำนวนผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในแผนของการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้นจะมีผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีเมื่อเทียบกับผู้นำเรื่งการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ถือว่ามียานวนมากกว่าพอสมควร แสดงให้เห็นถึงกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรรวมถึงวิธีการการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพจึงสามารถทำให้ผู้ที่ศึกษาในหลักสูตรได้สำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด หรืออาจพิจารณาอีกในแง่หนึ่งได้ว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาของสงฆ์เป็นหลัก การบริหารจัดการหลักสูตรและการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตรนั้นมีการให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาและการเอาใจใส่ในนิสิตเป็นสำคัญ มีการจัดโครงการคลินิกวิจัยเพื่อเป็นการติดตามงานของนิสิตที่ศึกษาในหลักสูตรเพื่อที่จะทำให้ผู้ที่ศึกษาในหลักสูตรของสถาบันสำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด จึงทำให้มีผู้สำเร็จการศึกษาเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับผู้สำเร็จการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ในแต่ละปี สอดคล้องกับ ประพันธ์ หาญขว้าง พบว่า ในการพัฒนาคนในองค์กรให้เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า

อย่างต่อเนื่องนั้น เครื่องมือที่สำคัญที่สุดก็คือการเรียนรู้ขององค์กรละบุคคลในองค์กร จะทำให้องค์กรและคนในองค์กรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (ประพันธ์ หาญกว้าง, ๒๕๓๘: ๖๗-๗๐) เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการของสถาบันที่พัฒนบริหารศาสตร์จะเห็นว่า ในคณะรัฐประศาสนศาสตร์นั้นมีจำนวนหลักสูตรที่เปิดสอนหลายหลักสูตรด้วยกัน ซึ่งในแต่ละหลักสูตรก็มีนักศึกษาจำนวนมากแต่มีอาจารย์ที่ให้คำปรึกษาจำนวนจำกัด อนึ่งการบริหารจัดการเรื่องของเวลาของสถาบันดังกล่าวนี้มีการบริหารเวลาที่เป็นเวลาจำกัดหรือเวลาราชการจึงทำให้นักศึกษาเข้าหาที่ปรึกษาได้ยาก อันส่งผลต่อการดำเนินการในการทำวิทยานิพนธ์จึงทำให้มีผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีมีจำนวนไม่มากซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งของการบริหารจัดการ กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับผู้ศึกษา การเอาใจใส่ การบริหารจัดการและการดูแลให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรเพื่อที่จะทำให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่คณะกำหนด

7. ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์” จากข้อค้นพบจากการวิจัย ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยเรื่องนี้จะประโยชน์อย่างยิ่งสถาบันการศึกษาที่จะพิจารณานำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายจัดทำหลักสูตร ตามประเด็นสำคัญคือ 1) ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านโครงสร้างของหลักสูตร 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 4) ด้านผลงานวิชาการของคณาจารย์ และ 5) ด้านผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัยสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ระดับต่างๆ เพื่อให้การวางแผนพัฒนาได้ตรงประเด็น
- 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานะและองค์ความรู้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในรูปแบบต่างๆ
- 3) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพถอดองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีเลิศของสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ติน รัชฎพฤษ์. (2538). **ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- ประพันธ์ หาญกว้าง. (2538). “องค์กรแห่งการเรียนรู้ : แนวทางในการพัฒนาองค์กรและทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรในอนาคต”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต**. โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
- พิชิต เทพวรรณ. (2548). **องค์กรแห่งการเรียนรู้ : แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับนวัตกรรม**. คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่,
- ไพโรจน์ จิรพรไพศาล น.ท.. (2552). แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพเรือ. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล,
- วรณารถ แสงจันทร์. (2548). “แนวคิดและวิธีส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร กรณีศึกษา : ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒน บริหารศาสตรมหาบัณฑิต**. โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
- สุพัตรา จันทร์เทียน, ร.ต.ต. หญิง. (2543). “การรับรู้บรรยากาศองค์กรและศักยภาพการพัฒนา ศักยภาพการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,

